

DOI: [10.32702/2307-2105-2018.11.57](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.11.57)

УДК 364.3-057.68(477)

*О. В. Марценюк-Розарьонова,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький національний аграрний університет
В. М. Нечипорук,
магістр, кафедра фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький національний аграрний університет*

СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ТУРИСТІВ В УКРАЇНІ

*O. V. Martsenyuk-Rozaronova
Candidate of economic sciences,
associate professor of department of finances, banking and insurance,
Vinnytsia national agrarian University
V. M. Nechiporuk
Master, department of finances, banking and insurance,
Vinnytsia national agrarian University*

STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT OF TOURISM IN UKRAINE

У статті досліджено напрямки розвитку туристичного страхування. Обґрунтовано доцільність і необхідність включення додаткових послуг в туристичний страховий поліс. Оцінено ступінь подорожчання туристичної подорожі при використанні розширеного страхового покриття. Визначено перспективи підвищення ефективності страхування в туристичній сфері.

Страховий поліс є невід'ємною складовою якісного туристичного продукту. Розуміння важливості туристичного страхування є ознакою високої страхової культури туристичного оператора, страховика і самого туриста.

На сьогоднішній день користується попитом туристичне страхування, адже за останній рік спостерігається тенденція збільшення кількості громадян, які виїжджають за кордон. Причина такого росту у сфері туризму в першу чергу пов'язана із зміною способу життя вітчизняних громадян, значним збільшенням кількості закордонних поїздок і прийняттям безвізового режиму.

Туристичне страхування – це компенсація медичних витрат, які можуть виникнути в закордонній поїзді внаслідок раптового захворювання або нещасного випадку. Крім компенсації медичних витрат, страхування громадян, що виїжджають за кордон, може включати й інші гарантії, наприклад, надання юридичної допомоги або допомоги на дорогах.

Характерна риса страхування громадян, що виїжджають за кордон – включення в нього так званого страхування невідкладної допомоги.

Актуальність дослідження обумовлюється необхідністю виявлення причин специфічної динаміки розвитку страхування туризму. Проаналізовано основні тенденції розвитку страхування туризму у взаємозв'язку із розвитком туризму як галузі. Наведено основні чинники зменшення фінансової ефективності страхових послуг у сфері туризму, пов'язані із комплексним характером страхових послуг, акумуляцією та концентрацією ризиків. Визначено як пріоритетний напрям розвитку страхування зовнішнього туризму.

In the article the directions of development of tourist insurance are explored. The expediency and necessity of inclusion of additional services in the tourist insurance policy are substantiated. Estimated the degree of rise in tourist travel with the use of extended insurance coverage. The prospects for increasing the insurance efficiency in the tourism sector are determined.

The insurance policy is an integral part of a quality tourism product. Understanding the importance of travel insurance is a sign of a high insurance culture of a tourist operator, insurer and the tourist.

For today, tourism insurance is in demand, because in the last year there is a tendency for an increase in the number of citizens traveling abroad. The reason for such growth in the tourism sector is primarily due to a change in the way of life of domestic citizens, a significant increase in the number of trips abroad and the adoption of visa-free regime.

Travel insurance - is the compensation of medical expenses that may arise on a trip abroad due to a sudden illness or accident. In addition to compensation for medical expenses, insurance for citizens traveling abroad may include other guarantees, such as providing legal or road assistance.

A characteristic feature of the insurance of citizens traveling abroad - the inclusion of his so-called emergency insurance. The urgency of the study is conditioned by the need to identify the causes of the specific dynamics of the development of tourism insurance.

The main tendencies of development of tourism insurance are analyzed in connection with development of tourism as an industry. The main factors of reducing the financial efficiency of insurance services in the field of tourism are presented, connected with the complex nature of insurance services, accumulation and concentration of risks. Defined as a priority direction of development of insurance of external tourism.

Ключові слова: страхування; туризм; вартість страхового полісу; додаткові послуги туристичного страхування; страхові ризики.

Keywords: insurance; tourism; cost of insurance policy; additional services of travel insurance; insurance risks.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день користується попитом туристичне страхування, адже за останній рік спостерігається тенденція збільшення кількості громадян, які виїжджають за кордон. Причина такого росту у сфері туризму в першу чергу пов'язана із зміною способу життя вітчизняних громадян, значним збільшенням кількості закордонних поїздок і прийняттям безвізового режиму. На тлі загального зростання ринків фінансових послуг аналіз сучасних тенденцій та виявлення причин специфічної динаміки страхування у сфері туризму набуває особливої актуальності. Метою дослідження є аналіз сучасного стану туристичного страхування в Україні, обґрунтування доцільності використання нових видів страхування туристів з точки зору оцінки вартості страхового полісу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням визначення особливостей розвитку страхового ринку України присвячено велику кількість наукових публікацій як вітчизняних так і зарубіжних авторів. Дослідженню особливостей додаткових видів страхування туристів присвячені праці таких авторів як: Бодня А. В., Іванченко М. А., Пономарьова О. Б. [1], Грабчук О. М. [2], Зайцева В. М. [3].

Однак, зважаючи на швидкозмінні сучасні економічні реалії загалом та змінність процесів на страховому ринку зокрема, питання розгляду особливостей закономірностей розвитку окремих сегментів страхового ринку не втрачає актуальності. Це особливо стосується страхування у сфері туризму, що обумовлено необхідністю виявлення чинників збереження даним сегментом сталості функціонування навіть в умовах глибокої кризи.

Викладення основного матеріалу дослідження. Страхування туристів, здійснюється відповідно до норм Закону України «Про туризм», а також на вимогу посольств при відкритті візи. Згідно зі ст.16 Закону України «Про туризм», страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) при здійсненні туристичних поїздок є обов'язковим і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод із страховиками [6].

Тому слід зазначити, що туристичне страхування – це компенсація медичних витрат, які можуть виникнути в закордонній поїздки внаслідок раптового захворювання або нещасного випадку. Крім компенсації медичних витрат, страхування громадян, що виїжджають за кордон, може включати й інші гарантії, наприклад, надання юридичної допомоги або допомоги на дорогах. Характерна риса страхування громадян, що виїжджають за кордон — включення в нього так званого страхування невідкладної допомоги.

Страхування в туризмі – система взаємозв'язків між страховою компанією і туристом по забезпеченню захисту життя, здоров'я та майнових інтересів громадян під час туристичної подорожі. Страхові компанії забезпечують комплексний особистий і майновий страховий захист туристів під час подорожей за кордон та в межах України. Основні складові вартості страхового поліса – це: тривалість поїздки, територія дії поліса, набір ризиків і розмір страхової суми, вік застрахованої особи, ступень активності туриста під час подорожі [2].

Туристичне страхування пропонує широкий спектр послуг, необхідних для успішного функціонування індустрії туризму. Страхування туристів та туристичних організацій можна поділити на особисте страхування туристів, майнове страхування туристів та страхування відповідальності туристичних організацій. Особисте страхування в туризмі має відповідну специфіку. Основними страховими випадками особистого страхування, на випадок якого турист придбає страховий поліс, є нещасний випадок, страхування від хвороби під час подорожі та на випадок смерті чи загибелі.

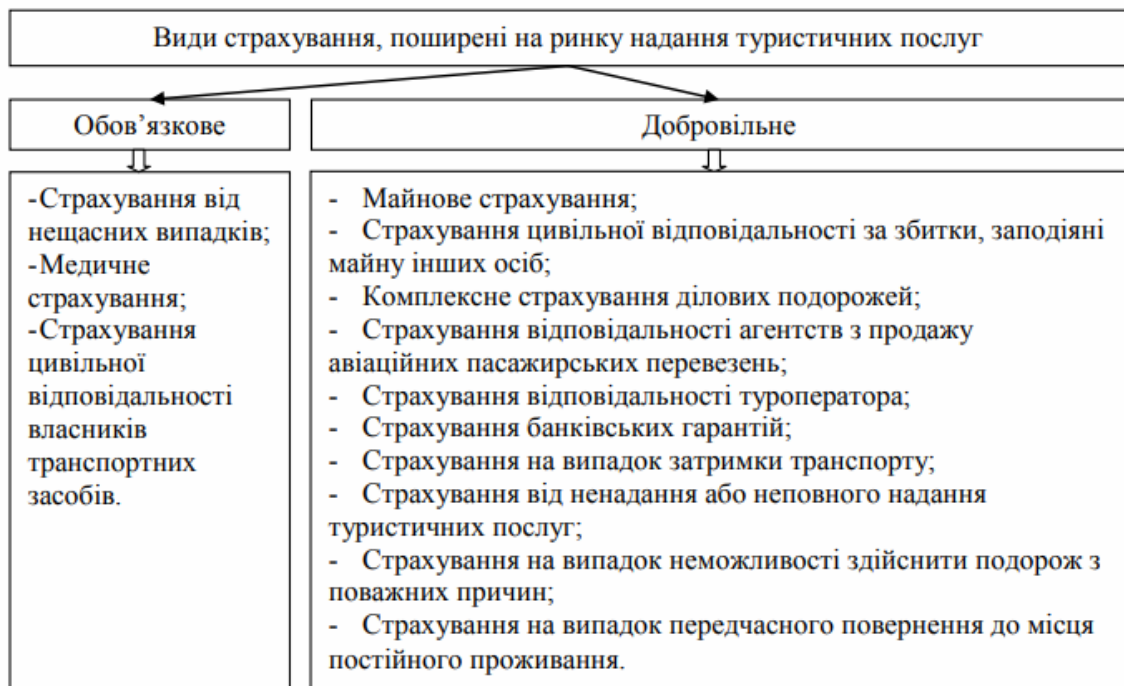

Рис. 1. Види страхування, поширені на ринку надання туристичних послуг

**Джерело: [1]*

Варто відзначити, що у зв'язку зі зміною порядку перетину кордону розвиток додаткових послуг у сфері страхування туризму змінився. Безвізовий режим, який набув чинності з червня 2017 року, надає українцям можливість подорожувати по Європі без віз на термін не більше 90 днів. Тому витрати українців на консульські збори і послуги візових центрів скоротились. Одночасно зріс попит на транспортні послуги, а це – Страхування Зелена Карта в напрямку Європи [4]. Слід нагадати, що в Україні туристичне страхування не виділяється в окремий вид. Але аналітики відомого журналу «Insurance TOP» при формуванні рейтингу страхових компаній напрямком «туризм» розглядають як один з головних.

У табл. 1 наведено рейтинг страхових компаній по добровільному страхуванню туристів за 1 півріччя 2017 року.

Таблиця 1.

Рейтинг страхових компаній по добровільному страхуванню туристів за 1 півріччя 2017 року

№	Страхові компанії	Премії, тис. грн	Виплати, тис. грн	Рівень виплат, %
1.	ERV	49279	18985	38,53
2.	VUSO	48569	11496	23,67
3.	PZU Україна	48495	17990	37,10
4.	ТАС СГ	21508	4746	22,07
5.	УКРФІНСТРАХ	20021	13404	66,95
6.	Провідна	16305	5794	35,54
7.	ПЕРША	12470	5862	47,01
8.	КНЯЖА	12278	4734	38,55
9.	АХА Страхування	11594	6946	59,91
10.	Універсальна	11216	1908	17,01

*Джерело: [4]

За результатами проведених досліджень щодо туристичного страхування, варто визначити найбільших страховиків у сфері туризму: PZU Україна, де сума страхових премій станом на 2016 р. сягає 94 667 тис. грн., Європейське туристичне страхування - 78 850 тис. грн., ВУСО - 71 317 тис.грн., КРЕМЕНЬ - 45 738 тис. грн., ПРОВІДНА - 33 620 тис.грн., ТАС СГ - 30 726 тис.грн., УКРФІНСТРАХ - 26 842 тис. грн., КНЯЖА - 24 391 тис.грн., ПЕРША - 22 821 тис.грн., АХА – 21 280 тис.грн. Але не дивлячись на високий рівень страхових премій, найбільше страхових виплат має Європейське туристичне страхування у розмірі 32 275 тис.грн., потім PZU Україна – 28 928 тис.грн. і УКРФІНСТРАХ – 17 381 тис.грн. Рівень виплат у відсотковому співвідношенні найбільший має УКРФІНСТРАХ – 64,8% [4].

Сфера туризму знаходиться в стадії зміни сфер впливу на ринку туристичних послуг між найбільшими туроператорами. Саме вони і диктуватимуть попит на страхові послуги в недалекому майбутньому. Поряд із обов'язковими видами страхування, які стосуються виключно туристів, існує та зберігатиметься потреба у страхуванні майнових ризиків (нерухомість, автомобілі). З появою зарубіжних туристичних компаній, а також в процесі концентрації капіталу окремими вітчизняними туроператорами, зростатиме потреба в особистому страхуванні (медичному, пенсійному, від нещасних випадків), яке стане частиною соціального пакету працівників туристичних фірм [3].

Перспективним напрямком розвитку страхового бізнесу є формування страхового ринку VIP клієнтів туристичних фірм, для яких страхування буде здійснюватися в комплексі: страхування депозиту, платіжної картки, особисте медичне страхування, страхування від нещасного випадку і обов'язкове страхування всього комплексу туристичних послуг. В майбутньому, слід прогнозувати запровадження комбінованих дисконтних платіжних карток, де послуги банківські, страхові та туристичні будуть об'єднуватися в один продукт, для задоволення потреб клієнтів, які не обмежені у витратах та цінують якість та комфорт [2].

У результаті посилення вимог щодо відповідальності туроператорів можна прогнозувати зростання попиту на страхування ряду підприємницьких ризиків. Наприклад: порушення своїх обов'язків контрагентами (засоби розміщення, транспортні компанії, екскурсійні бюро та ін.); втрата прибутку з незалежних причин (стихийне лихо, катастрофи, терористичні акти та ін.).

Посилення вимог до якості страховик продуктів вимагатиме нестандартних підходів щодо задоволення потреб клієнтів з боку страховик компаній. Все більше власників туристичних фірм приходять до висновку про необхідність розробки програм управління ризиками із залученням професіоналів. Таким чином ринок туристичних послуг, а разом з ним і страховий ринок виходять на якісно новий рівень, який передбачає поєднання інтересів та взаємовигідне співробітництво.

Як показує практика, ті, хто хоча б один раз зіткнувся з подібними проблемами в поїздки, в подальшому, виїжджаючи за кордон, завжди купують страховку. При цьому крім стандартної медичної страховки можна забезпечити себе і в разі інших непередбачених обставин [5].

Висновки. Зважаючи на поширення страхування в галузі туризму, можна прогнозувати підвищення ролі інших страхових продуктів, які стосуються захисту від майнових та фінансових ризиків, які виникають в українського туриста при виїзді за кордон. Страхування туризму відіграє значну роль для покупців та продавців туристичних послуг, оскільки воно забезпечує нормальне функціонування суб'єктів туристичного ринку, сприяє вирівнюванню фінансових витрат та регулюванню грошового обороту в країні.

Отже, для підвищення рівня безпеки туриста, поширення привабливості особистого страхування та удосконалення туристичного продукту всім учасникам організації туристичної подорожі доцільно було б розширювати діапазон страхових послуг. Активна, прозора і доступна позиція всіх зацікавлених сторін є необхідною умовою успішного розвитку туристичного бізнесу в країні.

Література.

1. Бодня А. В., Іванченко М. А., Пономарьова О. Б. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення / А. В. Бодня, М. А. Іванченко, О. Б. Пономарьова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №5. – С. 814–817.

2. Грабчук О. М. Особливості розвитку страхування туризму в Україні / О. М. Грабчук // Інвестиції: 24 практика та досвід. – 2015. – № 7. – С. 1–5.
3. Зайцева В. М. Шляхи вдосконалення систем страхування в туризмі / В. М. Зайцева // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №10. – С. 335–338.
4. Офіційний сайт «Фориншурер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com>
5. Про страхування: Закон України від 04.10.2001 № 2745-III (із змінами і доповненнями)
6. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 № N 325/95 (із змінами і доповненнями)

References.

1. Bodnya A. V., Ivanchenko M. A. and Ponomareva O. B. (2015), “Determination of the problems of the insurance market and their solution”, *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 5, pp. 814-817.
2. Grabchuk O. M. (2015), “Features of the development of tourism insurance in Ukraine”, *Investytsii: 24 praktyka ta dosvid*, vol. 7, pp. 1-5.
3. Zaitseva V. M.(2016), “Ways of improvement of insurance systems in tourism”, *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 10, pp. 335-338.
4. Forinshurer, available at: <https://forinsurer.com>, (Accessed 07 October 2018).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine “On Insurance”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр> (Accessed 08 October 2018)
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine “On Tourism”, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (Accessed 07 October 2018)

Стаття надійшла до редакції 10.10.2018 р.